

در یافت پاسپورت باید ابتدا برگه سبز سربازی یا برگه اعزام دریافت می کرد: «باید عکس می گرفتیم و تمام مدارک لازم را می بردم، حتی دو واکسن هم داشت که زدم، فقط برای اینکه تعیین تکلیف شوم و پاسپورت بگیرم.»
براساس اعتبار برگه سبز، باید آبان ماه اعزام می شد اما پذیرش دانشگاه نرسیده بود و پیمان هم همان راه همیشگی باقی افراد را انتخاب کرد: «مجبور شدم برای ارشد ثبت نام کنم، پذیرش و ویزا که رسید، کارهای انصراف و ارائه پذیرش جدید و معافیت تحصیلی برای خارج از کشور را کردم، خیلی ها نمی داند باید انصراف دهند و در این تله افتاده اند، دوستی دارم که چون ارشدش را تمام کرده بود، مجبور شد سیاحتی از کشور خارج شود.»

سال گذشته پژوهشی با عنوان «گزارش مهاجرت ایرانیان: علل و انگیزه ها» توسط بهرام صلواتی و محمد فاضلی منتشر شد که طبق آن، تنها ۱۶/۷ درصد از ایرانیان اظهار کردند که به مهاجرت فکر نمی کنند.
۸۲/۳ درصد باقی مانده، ۳۶/۸ درصد یا مهاجرت کرده اند یا برای مهاجرت اقدام کرده اند. میانگین تحصیلات مصاحبه شوندگان، کارشناسی ارشد است و براساس داده ها، تحصیلات و درآمد بیشتر باعث تقویت تمایل به مهاجرت می شود.
بنابراین در وضعیتی که مهاجرت دیگر چندان یک انتخاب فردی نیست، این دسته از افراد، علاوه بر ترک خانه و کشور، فشار مضاعف اضطراب عدم بازگشت و محدودیت بازگشت به کشور را هم دارند.
تعداد دقیقی از هر گروه از این افراد در دست نیست اما رئیس سازمان وظیفه عمومی فراجا مهرماه امسال اعلام کرد: «درحال حاضر بیش از ۲ میلیون و ۸۰۰ هزار مشمول غایب در کشور داریم که از این تعداد، حدود ۳۰۰ هزار نفر فاقد اطلاعات هستند و هیچ نشانی از آنها در دسترس نیست.»

مجبور به مهاجرت

همین چالش ها، حتی بر افراد بی میل به مهاجرت هم موثر است. پویا اصلاً قصد مهاجرت نداشته، کسب وکار خودش را دارد که نیازمند سفرهای منظم خارجی است، اما از طرفی به زودی مقطع کارشناسی ارشد را تمام می کند و مدت محدودی برای اعزام به سربازی خواهد داشت. اگر نرود، «غایب» می شود و ممنوع الخروج. حالا فکر می کند باید زودتر تصمیم بگیرد که برود یا بماند: «دلم می سوزد این طرف را ول کنم و بروم. به خاطر سربازی، اگر بروم دیگر نمی توانم تا چندسال برگردم. بعد از چندسال هم فقط می توانم یک مجوز حضور برای مدتی کوتاهی بگیرم و برگردم ایران.»
پویا دائم تأکید می کند که با سربازی دو سال از عمرش می رود: «حتی می توانم برای شرکت خودم امریه بگیرم، اما باز هم دو سال نمی توانم از کشور خارج شوم و باز هم کارهای خارج از ایران می ماند، یا باید این طرف را رها کنم یا آن طرف را.»

برای افرادی که در حین خدمت هستند، امکان خروج از کشور بسیار سخت است. این افراد در شرایط خاص و با مجوز می توانند برای مدت کوتاهی از کشور خارج شوند. پویا حتی به مهاجرت و معافیت تحصیلی هم نمی تواند فکر کند: «امن به کارم علاقه دارم، اصلاً نمی خواهم درس بخوانم. ارشد را هم خواندم که مشمول نشوم.»

در صحبت ها، دائماً چالش رسیدن به اطلاعات درست تکرار می شود، منبع اطلاعات دقیق زیاد نیست و اطلاعات سخت به دست می آید. ماهان فاکید می کنند که قوانین را می داند چون کفش آهنی به پا کرده و از این طرف و آن طرف دنبال اطلاعات و پیگیر کارها بوده: «تقریباً هیچ منبع دقیقی برای این اطلاعات نیست، خود سازمان نظام وظیفه و سخا، بهترین منابع هستند که آن ها هم کامل نیستند و صرفاً یک سری سرخ و کلیدواژه

می توان در آن ها پیدا کرد. یک شماره تلفن هم هست که با خط ثابت شهری باید با آن تماس بگیری که مربوط به خود سازمان نظام وظیفه است و بعد از یک صف طولانی می توانی سوالاتت را بپرسی. اما منبع درستی وجود ندارد و خیلی ها هم به همین خاطر به دردسر می افتند.»

فرآیند اداری سخت و حتی غیر قانونی

طی کردن همین مراحل عادی معافیت تحصیلی برای هر فرد داستان های متفاوتی دارد. دانشجویان خارج از کشور مراحل دیگری از کارهای اداری را باید طی کنند. پیمان از بخش هایی از آن گایه می کند که ساختار درستی ندارند: «بعد از فارغ التحصیلی، اول در سامانه میخک ۲۰ یورو برای تأیید مدرک تحصیلی واریز می کنی، برای تأیید مدارکی که خودشان تأییدیه دارند و هر جای دنیا ببری، معتبر است. بعد هم در سامانه ایرانداک باید پایان نامه و تمام جزئیات تحصیل را وارد کنی. عجیب تر این بود که با سرور خارج از ایران امکان ورود به سایت نبود و با خواهرم در ایران و با سختی این کار را پیش بردیم.»

پیمان و سایر افرادی که در شرایط مشابه او هستند کاملاً به طی کردن این مراحل نیاز دارند. مرحله نهایی این تأییدیه های تحصیلی، اجباری، اما برای آن ها غیر قانونی است: «یکبار در ایرانداک در خواست مدارک من رد شد چون باید کل پایان نامه ام را بارگذاری می کردم و نمی خواستم این کار را بکنم. برایشان توضیح هم نوشتم و ایمیل زدم و حتی از ایران با آن ها تماس گرفتند. گفته بودم پایان نامه من مقدار زیادی از اطلاعات یک کارخانه را دارد و جزء اطلاعات حساسی است که نباید به اشتراک گذاشته شود. خیلی از دانشجویها در رشته های مهندسی، پایان نامه هایشان روی کارخانه هاست، وقتی کسی مثلاً روی شرکت BMW پایان نامه را نوشته، جزئیات زیادی از موتور این شرکت را توضیح داده است و نسبت به این اطلاعات مسئولیت دارد. اما این اطلاعات به صورت رایگان در اختیار این سامانه قرار می گیرد و درواقع ما مجبور به این کار می شویم.»
وقتی از نتیجه نهایی این مراحل می پرسم، می گوید در نهایت وقتی خانواده اش با سامانه تماس گرفتند، جواب گرفتند که «خیالتان راحت جایش امن است» و این تماس و پیگیری ها نتیجه ای نداشته و او هم چاره دیگری نداشته: «من هم دیگر پایان نامه را فرستادم، خسته شده بودم. خیلی حس بدی داشتم، چون این کار غیر قانونی است و اگر کسی اینجا بفهمد، می تواند پیگیری قانونی کند. بعد از این مرحله هم، کارهای دیگری به صورت حضوری از طرف خانواده درجه یک باید پیگیری شود و در این مرحله ۴۰ میلیون ودیعه ای که برای خروج از کشور قرار داده بودیم هم ضبط شد.»

سفر دوهفته ای بی بازگشت

آرش تقریباً ۲۰ نتیجه همین جزئیات قانونی هرگز نتوانست برگردد. اوسپاحتی از کشور خارج شد، به ترکیه رفت تا ویزا بگیرد در حالی که دانشجوی کارشناسی بود و با وثیقه ۳۰ میلیونی فقط یک ماه می توانست خارج از کشور بماند و راه خروج از کشور به شکل دیگری را نداشت. مشمولان در دوران معافیت تحصیلی، اگر داخل کشور تحصیل کنند، محدودیت خروج دارند و وقتی خارج از ایران در حال تحصیل باشند، محدودیت حضور در ایران. روند دریافت ویزای آرش طول کشید، به جای دو هفته، یک ماه و نیم زمان برد: «اگر برمی گشتم، ۶ ماه

ممنوع الخروج می شدم و بعدش می توانستم دوباره یک ماه اجازه خروج بگیرم؛ اما اگر واقعیت را بگویم ولی ترسیدم. این نگرانی را داشتیم که اگر با پاسپورتی که ویزای آمریکا دارد، وارد ایران شوم، اتفاقی بیفتد.»
آرش قصد رفتن و برگشتن نداشت: «۳ سال پیش قصد خروج از کشور را داشتیم اما آن موقع قصد این را نداشتیم که کامل خارج شوم و دیگر برگردم. قصد داشتیم کارها را انجام دهم و دوباره برگردم. اما پاسپورت نداشتیم، در سفارت بود. یعنی راهی نداشتیم که بتوانم حتی از ترکیه برگردم. صرفاً ماندم در ترکیه تا پاسپورت برسد. آن موقع دانشجو بودم، سال چهارم مقطع کارشناسی.»

مهاجرت آرش تحصیلی نبوده، اما همین ترک کردن ناگهانی باعث شده، نه درس اش را تمام کند، نه بتواند اصلاً مدرکی دریافت کند: «من دانشگاه آزاد درس می خواندم که یک سری درس های یک واحدی دارد که به عنوان درس های الزامی باید بگذرانید. بدون آنها، حتی اگر ۱۴۰ واحدی که رشته و مقطع شما نیاز دارد را گذرانده باشید هم هیچ مدرکی به شما نمی دهند. زمانی که من ایران را ترک کردم، در میان ترم درسی به دروس الزامی تبدیل شد. بنابراین هرکسی که می خواست حتی ریزنمرات بگیرد، بدون طی کردن این واحد درسی، ریزنمرات اش رسمی نبود. حتی اگر به قدری درس خوانده بود که بتواند یک فوق دیپلم بگیرد، بدون این درس ها چیزی دریافت نمی کرد. این شرایط برای من هم پیش آمد، حداقل فوق دیپلم می توانستم بگیرم اما به نوعی چهار سال تحصیل انگار هیچ فایده ای نداشت و اینجا دوباره در س را از صفر شروع کردم.»

تقاطع مشکلات و از دست دادن ها

سفارتی که در ایران نیست و پاسپورت را حین روند ویزا ضبط می کنند و محدودیت خروج از کشور، بخشی از مشکلات آرش شدند تا سفرش را بی بازگشت کنند: «تنها کاری که می شد کرد این بود که در هتل بمانم. من ترکی هم بلد نبودم و به عنوان یک فرد خارجی در ایسن محیط این حس را داشتیم که اصلاً هیچ راهی ندارم که بتوانم ذره ای حرکت کنم. نداشتن پاسپورت هم یک مسئله امنیتی بود، انگار هیچ هویتی نداشتیم.»
سختی ها با این سفر ترکیه برای آرش شروع نشدند و آنجا تمام هم نشد: «وقتی سفر طولانی می شود، نیازها دو حالت دارند، بعضی ها ساده هستند مثل لباس، کامپیوتر یا یک سری مدارک که با دوباره تهیه می کنی یا مدارک را برای مثال آنالین می فرستند و ذخیره می کنی. اما چیزهای خیلی متفاوت، یک سری روابط هستند که از دست می روند. در آن زمان از بین تمام دوستانم فقط یکی، دو نفر از سفر من خبر داشتند، چون فکر می کردم یک سفر ساده دوهفته ای است. الان هم دوستانم همه در ایران هستند، با ۸ یا ۹ ساعت اختلاف زمان، این ارتباط ها را نمی شود آورد.»

اودر نهایت حرف هایش، علت برگشتن را بیشتر از سربازی و مشمولیت می داند: «شاید اگر سربازی نبود ممکن بود که بتوانیم راحت تر به ایران برویم و همدیگر را دوباره ببینیم. اگر ۵۰ دیوار مانع این بازگشت و دیدارها باشد، سربازی دیوار خیلی محکمی است که افراد را واقعاً از هم دور می کند. اما غیر از سربازی، ۴۹ دیوار دیگر هم هنوز هست، متأسفانه شرایط ایران طوری شده که سربازی با تمام مشکلاتی که دارد هنوز قسمت کوچکی از همه مشکلاتی است که یک فرد تجربه می کند و حتی اگر هم سربازی نباشد، شرایط ایران امکان برگشتن را سخت می کند.»

خبرسازان

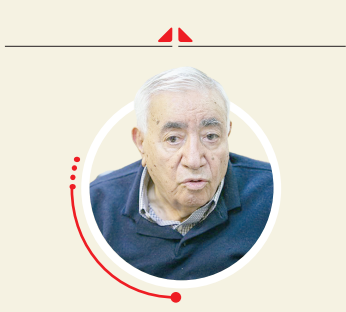
کاهش سرمایه اجتماعی

محمد بطحایی، رئیس سازمان امور اجتماعی کشور اعلام کرد سرمایه اجتماعی در سطح کلان ۲۶/۵ درصد است که این عدد در سال ۱۳۹۷، ۳۳ درصد بوده است. بطحایی در گفت وگو با ایسنا درباره جزئیات این آمار گفت: «براساس آخرین پیمایش آسیب های اجتماعی در کشور که از سوی سازمان انجام شده، میزان رضایت شهروندان از اوضاع کشور با شرایط فعلی ۲۵/۵ درصد است. نتایج پیمایش نشان می دهد، سرمایه اجتماعی در سطح کلان ۲۶/۵ درصد است که این عدد در سال ۱۳۹۷، ۳۳ درصد بوده و از سال ۱۴۰۰ تا سال ۱۴۰۴، کاهش ملموسی نداشتیم.»
به گفته او سرمایه های اجتماعی بالا نیست و آمار ۲۶/۵ درصد بسیار رقم تگران کننده ای است. او در ادامه اعتقاد، الکل و طلاق را سه آسیب اول کشور اعلام کرد و درباره آمار اعتیاد به مواد مخدر گفت: «سالانه ۳۰۰ میلیون نفر از مردم جهان بین سنین ۱۵ تا ۶۰ سال مصرف کننده مواد مخدر هستند، یعنی حدود شش درصد جمعیت گروه سنی ۱۵ سال به بالا تا ۶۰ سال، یک بار مواد مخدر را مصرف کرده اند که در کشور ما متأسفانه روند مصرف مواد مخدر رو به تزاید است.»

مرگ روزانه ۱۶۱ نفر به دلیل آلودگی هوا

وزارت بهداشت اعلام کرد حدود ۵۹ هزار نفر در سال گذشته به دلیل آلودگی هوا جان باختند، یعنی حدود ۷ مرگ در هر ساعت و ۱۶۱ مرگ در روز. به گزارش خبرنگاران، در استانی مانند تهران، که از ابتدای سال تنها ۶ روز هوای پاک داشته، مسئولان محیط زیست اعلام کرده اند که کیفیت هوا از ابتدای امسال تا پایان مهرماه نسبت به مدت مشابه سال گذشته حدود ۷ تا ۸ درصد بهبود یافته است. همچنین علی صالحی، دادستان تهران هشدار داد، برخی دستگاه ها در کاهش آلودگی هوا سهل انگاری کرده اند و در صورت کم کاری مدیران، بر خوردر قانونی جدی صورت خواهد گرفت. او با اشاره به اقدامات انجام شده توسط شهرداری گفت: «در حوزه نوسازی ناوگان حمل و نقل عمومی، برقی سازی خودروها و ایجاد ایستگاه های شارژ، حرکت هایی آغاز شده است، اما حل این بحران نیازمند همکاری همه دستگاه هاست.»

میزان بارندگی نرمال بعد از دهم آذر

پدر علم هواشناسی ایران اعلام کرد که مدل های اجرارشده در یکی از دانشگاه های آمریکا نشان می دهد که از دهم آذرماه به بعد، میزان بارندگی به سمت حد نرمال حرکت خواهد کرد و تا پایان بهار ممکن است به نرمال نزدیک شویم، اما باتوجه به خشکی شدید پاییز، انتظار بارش بالاتر از حد نرمال واقعی نیست. به گزارش خبرنگاران، حسین اردکانی گفت: «تنها مدیریت علمی و حفاظت از منابع آبی می تواند ایران را از کم آبی نجات دهد. سدهای ایران اکثرشان خالی شده و این برای من بسیار نگران کننده است. این محقق هواشناسی با تأکید بر اینکه امسال تا اوایل آذرماه هیچ بارشی نداریم و شاید بارندگی ها از دهه اول آذرماه شروع شود، گفت: «عوامل دیگری به غیر از تغییر اقلیم در این کم آبی مؤثر هستند. کم آبی اخیر در ایران تنها ناشی از تغییر اقلیم نیست، بلکه عوامل محلی و پارامترهایی مانند «شار گرمایی» تابستانی تأثیر قابل توجهی بر وضعیت بارش دارند.»